

era d'origen germànic: en això concorden Diez (*Wb.*, 359), Gamillscheg (*Rom. Germ.* 1, 169), i fins M.-L. (*REW.*, 1378) i Moll (*Supl.*, 575, *Alcm.*);¹ només Wartburg (*FEW* 1, 587-90) i Jud (*ASNSL* cxx, 94, n. 1) veieren el pro i el contra, tenint en compte que l'antiguitat del mot en germànic no s'ha de posar en dubte puix que ja apareix en la Llei Sàlica, i és mot ben documentat des de les fases més antigues de l'alt-alemany, de l'anglo-saxó i de l'escandinau. Però ja Wartburg es decantava a admetre que al romànic havia passat primer des del cèltic, si bé confluint-hi l'origen germànic, i Bloch es decidí pel cèltic. En realitat cal preferir això sense vacil·lacions. Per raons semàntiques: no pertany això a la mena de mots que ens vénen del germànic. En les llengües cèltiques insulars el mot està documentat en forma general i satisfactòria (irl. ant. *bocc*, ky. *buch*, bret. *bouc'h*), que postulen la mateixa base *BÜCCO- que el romànic.

Més encara: la fonètica comparada no permet admetre que un mot germànic en -kk- sigui germà d'un mot cèltic en -kk-; i per tant, com ja indicà una autoritat com Pedersen (*Litteris* VII, 23-24), això porta a la convicció que el germànic manllevà el mot del cèltic (i amb alguna reserva Pok., *Wb.*, 174, admet el mateix): llavors la presència en la Llei Sàlica esdevé sense importància per als romanistes.

I hi ha, demés, arguments no menys forts a tenir en compte. Dificilment podrem creure que siguin mots independents les formes paral·leles però amb vocalisme diferent, que existeixen en altres llengües i dialectes romànics, entre els quals és ben prominent l'it. *becco* (vivíssim en si i amb gran prole derivativa, *beccaio*, *beccheria*, i almenys concurrentment *imbeccare*, etc.), variant que també es troba en dialectes de l'Oest de França, fr. pop. i dial. *bique*, *biquin*, Doubs *bac*. Això conduïa Sainéan (*Sources Indig.* 1, 429; II, 37, 39) i Rohlf's (*ASNSL* CLXII, 155) a negar rodonament tant l'origen cèltic com el germànic. El que hi ha en el fons és que aquesta denominació BEKK-, amb un vocalisme 'x' (incloent-hi tots els principals colorits vocàlics) devia ser usada pels pastors, en vastes zones europees, per cridar l'animal, i per això el nom es fixà en la forma *becco* a Itàlia, *bukko-* (*bokko-*) a les terres des de més enllà del Rin i del Canal fins als Pirineus, *bikk-* en altres de més esparses; jo mateix puc testificar que així els ho he sentit fer a l'alta Vall de Tena: *bókēs*, *bókēs*... (amb la típica prolongació aragonesa de la vocal final, a Sallent de Gállego, 1966), i per cert encara amb un timbre vocàlic diferent del que té allí el nom objectiu del boc, o sigui *buco*.

De tota manera no passem d'un extrem a l'altre. Puix que el nom fou sempre estrany al llatí i a totes les llengües mediterrànies, puix que en la variant BUKK- coincideixen els vastos territoris germànics, britànics, gàl·lics i pirenaics, i tant les dades documentàries com les correspondències fonètiques fan creure que en el Nord-oest d'Europa, en llenguatges indoeuropeus no llatins, aquesta variant ha d'haver imperat des de molts segles abans de Jesucrist, i gosarem creu-

re que pertot sigui una creació coincident i espontània? Sembla més prudent de deixar un ample marge al desconegut, creient que si bé hi hagué creacions onomatopèiques paral·leles, també hi hagué transmissió, i en part coincident, des de certes llengües preromanes, per una part al romànic, per l'altre a la llengua dels francs i dels altres germànics.

Aquesta llengua indoeuropea podria ser el cèltic, com diuen Pedersen, Dottin i Wartburg. Però tinguem en compte que aquest mot en indoeuropeu no està pas limitat a les llengües de l'Oest. El tenim en l'arm. *buz* (per més que ací designi l'anyell), i sobretot apareix des de molt antic en les diverses llengües indoirànies, justament amb el sentit de boc ('rus *kozēl'*): el trobem sobretot en persa, però ja hi ha algun testimoni de *būza-* en l'Avesta, i en tot cas està molt ben documentat en l'irani mitjà: és famós el poema o tençó *Draxt-i asūriy u buz* (= l'arbre dels assiris i el boc, o sigui la palmera i la cabra mascle); sembla haver-se escrit en pàrtic (Ss. I-II d. C.) i ens ha estat transmès en una adaptació al persa mitjà sassànida (Ss. III-VII) (Oranski, *Vvedenie v Iránskuiu Filologiiu*, p. 170). Aquesta -z irànica i armènia suposa -g- indoeuropea (que dóna -k- germànica, i llavors en germànic no seria celtisme). Però d'altra banda, encara que no tan ben conegut, existeix un scr. *bukkaḥ* 'boc', i ací reapareix la -kk- del cèltic i del romànic, i hi ha encara formes de consonantisme semblant en alguns dialectes iranians del Pamir i de Pèrsia (Pokorny). Si aquestes discrepàncies en el consonantisme poden venir d'una derivació BÜGUK^{wo}-o s'expliquen per variacions de la base onomatopèica, ens serà legítim deixar-ho enlaire.

Ens basta això per estar segurs que si el mot, onomatopèic i tot, fou transmès a d'altres llengües antigues d'Europa, pot ser molt bé des d'una font preromana indoeuropea però no és necessari que aquesta fos el cèltic. Comencem per no poder assegurar del tot que en cèltic fos general des dels orígens, mentre no en trobem proves gàl·liques una mica segures.² El que veiem clar nosaltres és que el mot, tot mancant en àrees tan acusadament cèltiques com Castella, Galícia i Portugal, està ben representat en d'altres on el celtisme no és gaire probable, com les catalanes i grisonès, i en d'altres encara menys cèltiques com l'Alt Aragó i les terres mossàrabs. Tant o més probable que del cèltic és, doncs, versemblant que, en la mesura en què no sigui directament onomatopèic, vingui d'aqueix conjunt nebulós que anomenem sorotàptic.

Boc de cervesa [dicc. princ. S. xx; *DFa.*], de l'al. *bock*, abreujament de *bockbier*, nom d'una mena de cervesa forta (pròpiament 'cervesa de boc').

DERIV.: *Bucardo* alt-arag. 'capra hispànica', espècie de gran cervo muntanyenc autòcton, la mateixa que s'anomenà *herc* a les nostres valls de Bof i d'Aran (avui extingit allà), mot que se sent amb gran amplitud a tot l'Alt Aragó (Ordessa, Linàs de Broto, 1966; Borao), i fins a la Vall de Benasc hi ha avui el *Cuello* o 'collada' de los *Bucardos*, però allà per a l'animal viu s'usava el mateix nom català, en la forma local